

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת יבמות ח' - י"ד ♦ עדויות ד', ו' - ד', ט'

בס"ד, י"ח תשרי תשע"ה

גליון מס' 803

השבוע בגליון

♦ בן אשכנז במניין עדות המזרח
♦ "הולך ירושלימה". מדוע אין לומר "הולך שמעונה"?

♦ האם גם במנהגים נאמר איסור "לא תתגודדו"?

♦ "ודקארי לה מאי קארי לה"
♦ איסור "לא תתגודדו" במנהגי הספירה

דבר העורך

ותן חלקנו בתורתך

שלמות החג מאזנת את החיים הסוערים ומרחיקה את רעש שאונם. ראויים ימי חג הסוכות ומסוגלים לזיכור המחשבה ולחידודה.

שבועה ימים אנו יושבים בסוכה, זכר לסוכות שבהן הושיבנו הקב"ה בעת צאתנו מארץ מצרים. יוצאים מדירת קבע אל דירת עראי, כדי להזכיר ולהזכר, לשון ולא לשכוח, כי גם דירת הקבע שלנו - עראית. הכל עראי, בדרך אל החיים הנצחיים, הקבועים. דווקא בעת קציר האסיף, עת ירום לב האדם על יבולו אשר חרש, זרע, קצר ואסף, עליו לצאת אל הסוכה "להעיר אוזן, שעולם הזה מלון אורחים ודירת ארע"י" (- מלבי"ם).

אם נדמה כי רק אנשים 'פשוטים' צריכים לשנן זאת לעצמם, באה הגמרא במסכת ברכות ומלמדתנו כי לא כך הם פני הדברים: "**מרגלא בפומיה דרב**: לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הבא אין בו לא אכילה, ולא שתיה, ולא פריה ורביה, ולא משא ומתן, ולא קנאה, ולא שנאה, ולא תחרות, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, ונהנים מזיו השכינה".

אמורא קדוש, רגיל היה להזכיר לו ולאחרים כל ימיו, כי העולם הזה אינו אלא פרוודור לטרקלין.

הגאון רבי נחום זיו זצ"ל, בנו של הסבא מקלם זצ"ל, ניסה פעם לסבר את אזני שומעי לקחו על אודות עראיותו של העולם הזה, ושח להם מתוך מהלך חייו. לצורך פרנסתו היה רבי נחום משתתף

◀

דף יא/א ודקארי לה מאי קארי לה
"ודקארי לה מאי קארי לה"

בשבוע זה אנו מתוודעים לאחד המשפטים שהאמוראים השתמשו בהם כדי להביע את תמיכתם: "ודקארי לה מאי קארי לה". אמורא הביא ברייתא כדי להקשות על הנאמר, ותמהו עליו מה קשר ראה בין הדברים.

מפרשים רבים מבארים כי משפט זה נקרא בלשון תמיהה וקושיה, כפי שפירש רש"י (כתובות ל/א) "מי שהשיב תשובה זו בבית המדרש מה עלתה על רוחו?".

פירוש שונה ומעניין כתב בעל הערוך (ערך ער) בשם גאון מתקופת הגאונים, כי "דקארי" הוא מלשון עירוב וערוב. האות "אלף" מתחלפת באות "עין" וכאילו כתוב "ודקערי לה", מלשון עירוי, ערוב. פירושו של דבר: זה שעירבב את הנושאים, מה ראה לערבם?

בספר יד מלאכי (אות קל"ח בכללי הדלת) מזכיר את שני הפירושים ומסביר כי פעמים התכוונו האמוראים לראשון ופעמים לשני; היכן שגירסת הגמרא היא "**ודקא ארי לה מאי קא ארי לה**", הרי זה לשון קושיה, כלומר, קושייה **אריה**, חסרה. הקושייה אינה נכונה (שיטה מקובצת, כתובות ג/א). היכן שגירסת הגמרא היא "**ודקארי לה מאי קארי לה**", במילה אחת, הרי זה לשון עירוב.

ידיעה מרתקת ביותר מביא בספר קיצור כללי התלמוד (הנמצא בסוף מסכת ברכות, מסביב למבוא התלמוד של ר' שמואל הנגיד), כי כל מקום בו נזכר בגמרא לשון זה, הוא מדברי רבנן סבוראי!

רבנן סבוראי הם חכמים מן התקופה שלאחר חתימת התלמוד הבבלי על ידי רב אשי ורבינא, לפני תקופת הגאונים. הם כונו "**סבוראי**" על שם שלא גרעו בתלמוד ולא הוסיפו עליו דינים והלכות, כי אם **סברות** וטעמים (רב שריא גאון).

מעניין לציין, כי בספר שלשלת הקבלה מנמק כי שמם "רבנן סבוראי" נועד לשבחם. בתקופתם התגלגלו צרות קשות לישראל עד שאי אפשר היה ללמוד בשלווה, ובכל זאת הם פלפלו בסברות להבנת המשניות ולפיכך כונו "רבנן סבוראי", שסברו, ידעו והבינו הכל ולא שכחו מאומה למרות שסביבם נטרפה הארץ (הובא במבוא שערים תחילת שער ו).

דף יג/ב לא תעשו אגודות אגודות

איסור "לא תתגודדו" במנהגי הספירה

"בְּנִים אַתֶּם לֵה' אֶלְקֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא תִשְׁיִמוּ קַרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמֵת" (דברים יד/א). בגמרא מבואר, כי פסוק זה מורה על שני איסורים. האחד - כפשוטו, שאסור לאדם לגדוד, לחבול

צעילוי נשמת

מרת **צינה פלוק** ע"ה
ב"ר אברהם הכהן ז"ל
נלב"ע י"ז בתשרי ב' דוהומ"ס תשל"ט
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה ידידנו
הר"ר **אברהם פלוק** ומשפ' שיחיו - תל אביב

צעילוי נשמת

מרת **אסתר גולדה כהנא** ע"ה
ב"ר אלתר יעקב וגייטל ויזל ז"ל
נלב"ע י"ח בתשרי תשנ"ט
תנצב"ה

צעילוי נשמת

הר"ר **ישעיהו יצחק בורנשטיין** ז"ל
ב"ר חיים אליעזר ז"ל
נלב"ע י"ט בתשרי תשס"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

בבשרו מרוב צער על פטירת קרובו וכדומה. האיסור הנוסף הוא שאין לעשות "אגודות אגודות", כלומר, אין לקיים אגודות אגודות באותה עיר, שהללו נוהגים איסור בדבר מסויים והללו נוהגים בו היתר. הללו נוהגים לקיים מצווה זו כך והללו כך. טעם האיסור הוא, כדי שלא יראה כאילו שתי תורות יש לעם ישראל, חלילה (רש"י ד"ה לא תעשו, וראשונים נוספים). הרמב"ם (הלכות עבודה זרה פרק י"ב הלכה י"ד) נוקט, כי איסור זה נועד למנוע מחלוקות.

בטרם ניגש לדון בהגדרות האיסור ובהשלכותיו, ראוי לציין, כי קיימת מחלוקת יסודית אם איסור זה מן התורה או מדרבנן (ראה כסף משנה הלכות עבודה זרה פרק ו' הלכה י"ד, ובספר המפתח ובמקורות וצינונים ברמב"ם פרנקל, ובפרי מגדים או"ח סימן תצ"ג א"א אות ו').

אחת ההתייחסויות של הפוסקים לגבי איסור "לא תתגודדו" היא לגבי ההלכות הנוהגות בימי ספירת העומר. כידוע, מנהג קדום בישראל, כי בשלושים ושלושה ימים מארבעים ותשעת ימי ספירת העומר, אין מסתפרים ואין עורכים נישואין. השולחן ערוך (או"ח סימן תצ"ג סעיף א') פוסק, כי ימים אלה הם מפסח עד ל"ג בעומר. אולם, הרמ"א (שם, סעיף ג') מביא, כי יש הנוהגים את מנהגי האבלות מראש חודש אייר עד חג השבועות [ועיין במשנה ברורה מנהגים שונים לדעה זו, לגבי ימי ראש חודש ושלושת ימי ההגבלה]. הרמ"א מוסיף: "ולא ינהגו בעיר אחת מקצת מנהג זה ומקצת מנהג זה, משום לא תתגודדו".

מילותיו הקצרות גררו דיון ארוך בין הפוסקים שבאו אחריו. המגן אברהם (שם ס"ק ו') מקדים לדבריו, כי "דין זה לא נתבאר כל כך", ולפיכך הוא מתייחס אליו בארוכה ובעקבותיו צעדו אחרונים נוספים. אנו נתמקד בשאלה העולה לאור דברי סוגייתנו.

גמרתנו דנה בארוכה באיסור "לא תתגודדו" - לא תעשו אגודות אגודות" ובגדריו. בתוך הדברים מובאת מחלוקת בית שמאי ובית הלל אם נוהגים איסור מלאכה בליל בדיקת חמץ, והגמרא שואלת, הן בכך שבאותה עיר חלק נוהגים איסור מלאכה וחלק אינם נוהגים איסור מלאכה, יש משום "לא תעשו אגודות אגודות"!

הגמרא מתרצת, כי "הרואה אומר" שזה שאינו עושה מלאכה, לא מפני איסור נמנע מעשיית מלאכה, אלא מפני שאין לו מלאכה לעשות. כלומר, כל התנהגות שאינה עשייה בפועל אלא המנעות מעשייה - אינה כלולה באיסור "לא תתגודדו". אך ורק כאשר חלק עושים דבר מסויים ואחרים עושים להיפך, הרי זה נכלל באיסור "לא תתגודדו".

לא מסתפר מפני שאינו זקוק: מעתה, יש להבין מדוע הורה הרמ"א כי במנהגי ספירת העומר יש להזהר מפני איסור "לא תתגודדו"? הן מנהגי ספירת העומר מנהגי אבלות הם, לא להסתפר, לא לערוך נישואין, לא לנגן בכלי זמר, אין כל פעולה חיובית שעושים מפני מנהגי ספירת העומר. משכך, מדוע לפנינו איסור "לא תתגודדו"? תנהג כל עדה את מנהגיה לפי דרכה, והרואה יסבור כי הללו אינם מסתפרים כעת, מפני שאינם חפצים בכך, וכי בכל יום מסתפרים? כמו כן לגבי יתר מנהגי האבלות שבספירת העומר, שאינם פעולות מעשיות, אלא המנעות מפעולות, 'הרואה' אינו יכול לראות שתי הנהגות שונות, כי איש אינו נוהג מאומה.

לאור קושייה זו הסיק המגן אברהם (שם, ס"ק ו'), כי החילוק שהציבה הגמרא בין מקרים שבהם הרואה יכול לפרש כי אין לפניו התנהגות סותרת - אינו תקף למסקנת הגמרא [ועיי"ש שהוכיח כן מדברי הראשונים], ולפיכך להלכה בכל מקרה באותו מקום אסור לציבור לנהוג מנהגים סותרים, גם אם אינם ניכרים.

אולם, האחרונים מציבים תמיהה גדולה על דברי המגן אברהם בדמות חילוק רם וגדול העומד בין שני המקרים. שהנה, המגיע בערב פסח למקום מסויים, אכן יכול לסבור כי הללו אינם עושים מלאכה מפני שכבר סיימו את עבודתם. ברם, הנמצא בעיר מסויימת בימי ספירת העומר, ביום הראשון בו יראה כי חלקם מסתפרים וחלקם אינם מסתפרים - יסביר לעצמו כי הכל נוהגים אבלות רק בחלקם השני של ימי ספירת העומר. אך לכשיגיעו הימים הללו ויווכח לראות כי גם בהם חלק נוהגים להסתפר - מה יען? ודאי יסיק כי "אגודות אגודות" לפניו (עיין קרב"נ כאן בסוף פ"ק אות ד', ובהגהותיו נתיב חיים ובהג' רעק"א לשו"ע שם).

השוואתו של המגן אברהם בין המקרים, אומרת, איפוא, דרשני המחצית השקל (שם) מבאר, כי לדעת המגן אברהם, איסור "לא תתגודדו" מתייחס לרגע נתון מסויים ולא להתנהגות בני העיר לאורך תקופה, ולפיכך, מאחר שבאותו יום ניתן לפרש את

ביריד שנתי שהתפרס על פני שבועיים ימים בעיר לייפציג שבגרמניה. לצורך המסחר היה עלי ללמוד את שפת המקום, גרמנית, שאם לא כן, לא אוכל לתקשר עם הסוחרים, המתווכים ויתר אנשי היריד.

כיצד הייתם מגיבים, שאל רבי נחום, אם הייתי שוכר לי מורה פרטי, מקצועי בעל דפלומה, שילמד אותי את רזי השפה הגרמנית, על ניביה, גוניה, הטיותיה, שורשיה ודקדוקיה. שנים ארוכות הייתי יושב עמו, משנן כל תג ואת, מסגל לעצמי היגוי גרמני שורשי, עד שהיו ה"ביטע שוין" וה"דנקא שוין" מתגלגלים על לשוני בסדר מופתי כבן למשפחת אצולה גרמנית שמימי לא שמע צליל שפה אחרת? כיצד הייתם מגיבים? אה? סקר רבי נחום בהנאה את חיוביהם המתרחבים של מאזיניו.

ברור מאליו כי העושה כן, כילה תקופה ארוכה מחייו להבל ולריק. אחת היא להם, לסוחר האווזים, למתווכי היהלומים, לכל באי היריד כולם, אם אדבר בגרמנית רצוצה, מהולה באידיש עסיסית, רצופה שגיאות דקדוקיות שיש בהן כדי להעלות גיחוך ואף יותר מכך. לדידם, די בכך שיבינו את רצוני, לדידי, די בכך שאבין את מבוקשם. ה"מזל וברכה" שנלחץ לסיכום העיסקה יהיה אפוף באותה לבביות ובאותו חום, הן אם אדבור גרמנית רהוטה והן אם לאו. יש עסקה - הצלחנו. אין עסקה - לא הצלחנו. בעסקים אסור להקדיש זמן לדברים מיותרים. שוטה הוא מי שישקיע את מירב כוחותיו ללמוד את רזי השפה, עבור ארבעה עשר ימי יריד.

לעומת זאת, את שפת מקום מגורי יודע אני היטב. כאן אני חי, פה אני מתגורר.

בקול מוסרי הסב רבי נחום את תשומת לב שומעיו מן המשל אל הנמשל: מקומו הקבוע של האדם הוא בעולם העליון. השפה השלטת שם היא "נהנים מזיו השכינה". מי שלמד את השפה, יודע ליהנות. מי שלא למד, כיצד ינהג? חיי נצח, שאינם חולפים, אינם תמים ואינם כלים, ישהה שם בלא להבין ובלא דעת. נצח. ואילו העולם הזה, אינו אלא יריד אליו נקלענו לכמה עשרות שנות חיים, אם בגבורות - שמונים שנה.

כך כתב רבנו יונה גירונדי, רבו של הרשב"א: "וכל אנשי לבב יחשבו העולם הזה כמו דירת עראי, ולא ישתמשו בו רק לעבודת הבורא יתברך, ויכינו בו צידה לנפשם".

דומה כי אין מי שאינו חפץ להשתלם ככל היותר בשפת העולם הבא, להגות בתורה הקדושה, ללמוד עוד מחלקיה השונים ולהרחיב את ידיעותיו. האם לא על כך אנו מתפללים בכל יום "ותן חלקנו בתורתך"? **"ותן חלקנו"**.

הסדרה המפוארת ללימוד יומי מגוון מבית "מאורות היומי", המנפיקה ספר נוסף בכל חודש, שבחג הסוכות מלאו לה שבע שנים. ספר בכל חודש - ותן חלקנו בתורתך.

חג שמח.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ט/א יחידים בסקילה לפיכך ממונן פלט מרובין בסייף לפיכך ממונן אבד

חטא ציבורי וחטא פרטי

ובאמת, מה טעם?

בספרים הקדושים הסבירו זאת כך: היושב בעיר הנידחת חטא עמם מפני שנסחף עם הציבור, שכניו הרעים, לפיכך יש להקל בעונשו. ברם על ממונו יש להחמיר כיון שבעטיו בא להתגרר שם. לא כן החוטא היחיד שמעצמו ומרצונו החפשי בא לו לחטא, עליו יש להחמיר כהוגן ולהענישו כדת...

דף ט/א כמדומה לי שאין לו מוח בקדקדו

ללמד מהי קושייה

דבר גדול לימד רבי את לוי, באמירה זו: קושייה ששאלת אין לה מקום כלל וכלל. אף לומר לתלמיד מה לא קשה, ולתת לו אמת מידה מדוייקת לרמת קושייתו, אף זו תורה גדולה היא...
לא היה כאן כל מקום לקנטר, אלא ללמד מה בכלל קושייה ומה לא... (משנת רבי אהרן).

אי אפשר לבטל את החליצה

סיפר הגר"ז סורוצקין זצ"ל:

בהיות רבי צבי רבינוביץ זצ"ל, רבה של קובנה (בנו של רבי יצחק אלחנן ספקטור), בפטרבורג, כחבר באחת הועדות שהוזמנו על יד הממשלה לדון בבעיית היהודים, פנה אליו אחד המשכילים והציע לו לבטל את החליצה, כיון שלדעתו אין בה טעם וריח.

אותה עת התקיימה שם גם ועידה של רופאי רוסיה. אמר רבי צבי לאותו משכיל כי בנושא זה עליו לפנות לוועידה השניה - ועידת הרופאים. תמה המשכיל: מה ענין חליצה לרפואה? ענה לו רבי צבי: עד שאתה דן לבטל את החליצה, עדיף כי תציע לפני הרופאים לבטל את המוות... "אבל הדבר אי אפשר!" - תמה המשכיל. "גם זה אי אפשר" השיב רבי צבי. התורה תורת נצח ואינה משתנה, וכל עוד אשר הרופאים לא הסבירו לנו מהו המוות ולאן הנשמה נאספת, עלינו לשמור מכל משמר את חוקי התורה היודעת בטיבה של נשמה ויודעת מה טוב ומה ראויה לה... (אזנים לתורה, תצא).

התנהגות בני העיר, שנוהגים אבלות בספירת העומר בחצי השני של הימים - אין איסור בדבר. מכך שבכל זאת הרמ"א פוסק כי יש איסור "לא תתגודדו" גם במקרה זה, הסיק המגן אברהם כי מוכח שסברת "הרואה אומר" - נדחתה.

דף יג/ב לא תעשו אגודות אגודות

האם גם במנהגים נאמר איסור "לא תתגודדו"?

במאמר הקודם התמקדנו בגדרי איסור "לא תתגודדו". במאמר הנוכחי נברר האם כל הנהגה סותרת כלולה באיסור "לא תתגודדו". גם בנידון זה נכרך אחד התירוצים בגמרתנו, שהפוסקים נדרשו להכריע אם הוא נותר תקף למסקנת הגמרא.

כאמור, גמרתנו דנה במקרים שונים בהם נהגו הציבור באופן חלוק, ובאחד מתירוצייה היא מבארת, כי במה שאינו אלא 'מנהג', אין איסור "לא תתגודדו", ולפיכך יש מקומות שנהגו להמנע מעשיית מלאכה בערב פסח, ויש מקומות שלא נהגו כך [אחר כך מתרצת הגמרא את התירוץ של "הרואה אומר", וכן שבשני מקומות אין איסור].

השאלה המתבקשת היא, הן מנהגי ספירת העומר ודאי 'מנהגים' הם ולא הלכה מעיקר הדין. מדוע, איפוא, כתב הרמ"א, כי גם בהם יש להזהר לבלתי נהוג "אגודות אגודות"?

הנצי"ב (שו"ת משיב דבר ח"א סימן י"ז) סבור כי שאלה זו נוגעת במחלוקת ראשונים עקרונית על אודות שורשו וטעמו של איסור "לא תתגודדו".

רש"י (ד"ה אמינא) כותב, כי טעם איסור "לא תתגודדו" הוא כדי שלא תהא התורה נראית כשתי תורות חלילה. לפיכך, מסביר רש"י, כי אין איסור זה תקף לגבי מנהגים, כי גם אם רואים שאנשים חלוקים לגבי מנהגים שונים, עדיין אין הדבר נראה כאילו קיבלנו שתי תורות הסותרות זו את זו. רק בהלכות שהן מעיקר הדין קיים חשש זה.

מלשונו של הרמב"ם, מסיק הנצי"ב, כי הוא חלוק על רש"י מכל וכל. הרמב"ם כותב (הלכות עבודת כוכבים, פרק י"ב הלכה י"ד): "ובכלל אזהרה זה שלא יהיו שני בתי דינין בעיר אחת, זה נוהג **כמנהג** זה וזה נוהג **כמנהג** אחר, שדבר זה גורם למחלוקות גדולות שנאמר לא תתגודדו - לא תעשו אגודות אגודות". מלבד זאת שבולטים דברי הרמב"ם המנמק איסור זה במניעת מחלוקות בעם, גם מדייק הנצי"ב מדבריו, כי לדעתו במנהגים גם קיים איסור "לא תתגודדו" שהרי כתב הרמב"ם, "זה נוהג כמנהג זה וזה נוהג כמנהג אחר". לא רק הלכה אלא גם מנהג.

לפי שיטת הרמב"ם, איפוא, תירוץ הגמרא נדחה ולא התקבל למסקנה וגם לגבי מנהג, קיים איסור "לא תתגודדו".

הרמ"א אשר פסק כי גם במנהגי ספירת העומר קיים איסור "לא תתגודדו", הכריע כשיטת הרמב"ם והראשונים אשר עמו.

בן אשכנז במניין עדות המזרח: דבריו אלה של הנצי"ב משולבים בתשובה ארוכה שערך על אודות בן אשכנז המתפלל במניין של עדות המזרח, איזה נוסח תפילה יתפלל. הנצי"ב מסיק, כי את התפילות הנאמרות בקול עליו להתפלל בנוסח עדות המזרח. שכן, אף על פי ששני הנוסחים מקורם קדוש ויוצאים בהם ידי חובה, הרי להלכה אין לנהוג באופן שונה גם במנהגים ויש בדבר משום "לא תתגודדו".

דף יג/ב כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה

"הולך ירושלימה". מדוע אין לומר "הולך שמעונה"?

רבי נחמיה אומר: כל מילה הזקוקה לאות "למד" בתחילתה, חליפתה נכתבה האות "הא" בסופה. דוגמאות לכך נשנו בברייתא מבית מדרשו של רבי ישמעאל: במקום לכתוב שבני ישראל באו "לאלים" (שם מקום), כתבה התורה ויבואו "אלימה". כך במקום "למחניים", נכתב "מחנימה". תחת "למצרים", "מצרימה". וכן במקומות נוספים, "דבלתימה", "ירושלימה" ו"מדברה".

בשורות הבאות נעמוד על מהותו של כלל זה, נתוודע להסבר מדהים מבית מדרשו של המהר"ל, ולאור ביאורו של הגר"י הוטנר הסבר זה ילמדנו, כי לכלל כלל בלשון הקודש יש הסבר פנימי, מהותי ושורשי.

המהר"ל (בגור אריה, בראשית, ויצא ועוד) עומד על כלל זה ושואל: האם נשתמש בו גם כאשר מדובר, למשל, בשמות בני אדם, לדוגמא: ראובן הלך אל שמעון, האם תחת לומר "ראובן הלך לשמעון" נאמר "ראובן הלך שמעונה"?... ברי שלא. "ירושלימה" כן, "המדברה" כן, "אלימה" כן, ואילו "שמעונה", "זבולונה", "יצחקה" - לא!

אנו רואים, איפוא, כי הכלל נכון רק בהתייחס למקומות ושטחים [המדברה, ההרה, החוצה], וכן לשמות מקומות [ירושלימה, אלימה, וכדומה], אך לא לשמות בני אדם. מדוע?

המהר"ל מסביר, כי הכלל אמור רק במקום שנושא המשפט נכנס לתוך המקום. ראובן הלך ירושלימה, כי הוא נכנס לתוך העיר ירושלים, אבל אי אפשר לומר שהוא הלך שמעונה, כי הוא הגיע רק עד שמעון ופגש בו.

עתה ניתן להבין את יסוד הכלל שאמר רבי נחמיה. החלפת האות "למד" שבראש התיבה באות "הא" שבסופה, באה ללמד שהשייכות בין האדם לתיבה זו היא בתוכה, אחריה, האות המשייכת עברה לסוף המילה ללמד שהאדם כביכול חלף עבר בתוככי המקום עד שעברו עד סופו. לכן ראובן הלך ירושלימה, הוא חדר והבקיע לתוכה, אולם ראובן לא הלך שמעונה, כי השייכות בינו לשמעון נותרה מן החוץ. אות השייכות [במקרה זה ל'] היא לפני המילה, כי השייכות שלהם היא חיצונית. הוא לא נכנס פנימה אלא נותר בחוץ בסמיכות בלבד.

[לאור זה שמענו כי יש מקום לבאר מדוע נאמר בפרשת וישלח שהמלאכים הלכו אל עשו "ארצה שעיר" ולא נאמר "שעירה" בלבד, כפי שמצינו במקומות אחרים: טעם הדבר כי אמנם המלאכים באו לשעיר פנימה, אולם מכיון שמלאכים המה ולא בני אדם, צריך להסביר שהם באו ל"ארץ שעיר", שהרי אין טבעם להלך בארץ...].

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,

24 שעות

ביממה

מתחברים לשיעור המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

חדש! מסכת יבמות

עם משניות שביעית מבוארות
לרגל שנת השמיטה

הדפסה מהודרת, אותיות מאירות
עיניים, צבע ייחודי להקלת הלימוד

מאורות ההלכה - הלכה לכל יום

להזמנת הגמרא: 1700-500-151